

Latweefchu Awises.

Nr. 15. Zettortdeenâ 11tâ April 1846.

Sinnas par Bihbeles beedribahm, Rindeß draudsei dohtas, kad ta sawuß Bihbeles fwehtkus turreja pirmâ Atwentes fwehtdeenâ 1845.

Muhsu Bihbeles fwehtki, fo zittôs gaddôs tizzibas isßkaidroschanas fwehtdeenâ effam turrejufchi, schoreiß mums gaddahs us pirmu Atwentes fwehtdeeni un tee arridsan us scho fwehtu laiku mums ittin labbi eekriht un peeßlahjahs. Jo kad schi laikâ „jauns gads tahs Kristus draudses nahk un wiffi Deewu flaweht fahk,“ ka „Winsch tâ kâ bruhtgans prezzejahs pehz sawas mißlas draudsißas, tai usßlahj taifnib's apseggun un usleek gohda wainagu“, tad mums arridsan prahtâ jaturr, kahdâ wißsê tas Kungs Kristus arween no jauna nahk, ar sawu schehlastibu pee muhsu dwehselehm darbotees. „Al' mißloßim scho bruhtganu, Winsch dohs mums maifst faldenu, tas deewigs wahrds muhs usbarrohs, tohs prettineekus nofarrohs, Gohds Deewam dohts!“ „Zaur Deewa wahrda wahrineem Winsch nahk pee muhsu dwehselehm, labb' tam kas to leek wehrâ!“ Tâ muhsu wezzas Atwentes dseefinas atbild un tapehz mums gan klahjahs, schodeen til pat labbi, kâ tizzibas isßkaidroschanas fwehtdeenâ, Bihbeles beedribu fwehtigus darbus peeminneht un strahdht. Jo ittin kâ zittfabri tas Kungs irr nahzis zaur Deewa wahrdeem muhsu Lutera draudsißu ustaifst us to painattu to Apustulu un Praweefchu, kurrâ winsch pats, Jesus Kristus, tas stubra afmins irr; tâ Winsch wehl weenadi ween nahk, zaur Bihbeles beedribu gahdaschanu, jo gaddus jo wairak Deewa wahrduß saweem laudim roh kâ eedoht, un zaur Deewa wahrda wahrineem pee-eet pee muhsu dwehselehm. Tadehl no Bihbeles beedribahm un no winnu darbeem un aug-

teem dsirdoht, mehß dsirdam, kâ tas Kungs ar sawu schehlastibas wahrdu brißnißkigi un spehzigi pee sawas draudses nahk, „tai usßlahj taifnib's apseggun un usßliht gohda wainagu.“ Ar tahdahm dohmahm, mißli draugi! fataifeet tad sawas firdis, flaußitees un wehrâ liht, fo juns schodeen no Bihbeles beedribahm stahstifchu, beidoht arridsan par muhsu masu beedribu, kâ jaw ifgaddus, juns leezibu dohdams.

Zuhs sinnat, ka preeßsch Lutera laikeem Deewa wahrda grahamatas bij kochri rettas un dahrgas, tapehz ka katra grahamata ihpaschi ar zilweka rohkas raksteem bij janoraksta. Bihbeli norakstih nu bij leels darbs, un tahdu, kas to darbu sapratte un strahdaja ne bij dauds, un fo pirzeju arri ne warreja dauds buht, tapehz ka til leela, leela nauda par weenu Bihbeli bij jamakfa. Augsti, kochri baggati kungi ween pee tahs mantas warreja peetift, un itt rettai basnizai sawa pilniga Bihbele bija, jo schi pirmôs laikôs til dahrga effoht bijufi, ka par to naudu taggad gandriß basnizu warretu ustaifst. Wehl ne fimts gaddus preeßsch Lutera, norakstitaji praßfija 1000 rubbulus par weenu Bihbeli un kad ap to paschu laiku — nu buhs 400 gaddi — tee, kas Wahzsemine bij iegudrosjuschi grahamatgs ar drißkeschanu drißkeht, Bihbeli pahrdewe par 100 un pehzak par 50 rubbuleem, tad tumfchi laudis fahze breht, ka winneem pats launajs par waligu effoht, jo zaur burschanu ween tee til lehti sawas grahamatas warroht taifst. Bet kam prahts irr, tas to schehligu Deewu flawe, kas gan paschâ laikâ scho gudribu bij tizzis isdohmaht, pirmß winsch sawu kalpu Lutern sußrija. Jo zaur grahamatu drißkeschanu ne ween Lutera mahzibas ahri pa pasauli iegahje, bet arridsan Deewa wahrdi bribnum wairojahs. Lutters jaw 1522trâ gaddâ, Wartourges pilli, kâ zee-

tumâ buhdams, jaunas derribas rakstus Bahzu wallodâ pahrtulkoja, un wehl 12 gaddus strahdaja, kamehr winsch wissu Bihbeli pabeidsetulkoht. Tad swehtas gramatas pa tuhkfostschahm drikkeja un Deewa wahrdi lai gan wehl dahrgi, tatschu dauds mahziteem laudim, basinzahm un skoblahm bij pee-eetami, un wissi warreja dsirdeht un redseht, ka Luttera tizzibas mahzibas no Bihbeles ween bij nemtas un wissadi ar Deewa swehteem raksteem sagahje kohpâ. Tomehr nabbageem wehl bij gruhta peetischana un faut arri Wahzsemnê swehtas gramatas druszin jo lehtas palikke zaur deerwahijigu zilweku gahdaschanu, tatschu no Larweescheem itt retram kahdam Bihbele bij rohkâ. Jo to pirmu Larweeschu Bihbeli, ko Eweedru Kehnisch Kahlis tas 11tais wahrdâ, kas toreis Widsemmi waldija, bij lizzis pahrtulkohht un Rihgâ 1689tâ gaddâ drikkeht, 7500 dahlderus par 1500 Bihbelem malfadams, basinzas un mahzitaji ween wairak dabbuja, un arridsan pehzlaikâ kad wehl wairak bij driffetas, weena Bihbele tschetrus, peezus dahlderus un wehl dahrgaki malfaja, ka wezati laudis juhfu starpâ gan wehl paschi atminnehs. Bet tas Rungâ irr soblijis: „teem nabbageem tas preezas wahrds tohp mahzihts,“ un Winsch gahdajis, ka pehz schihs apfobhlschanas arridsan tahdâ wihê irr notizzees, ka nabbagi paschi to preezas wahrdu gramatu warr eedabbuht un ik deenas no tahs to muhschigu preezas mahzibu warr nemtees. Schis schehligs Deewa padohms irr wehrâ nemts un isdarrihts zaur Bihbeles beedribahm, kas eefahkumâ, tâ kâ ta debbesu walsstiba patti, bij jalihdsina finneya graudinam, bet taggad irr kâ leels kups kohlâ, kas sawus sarrus un sarrinus issteepj un sawus augtus iskaifa pa wissu kristigu pasauli. Jo tas eefahkums bij, ka kahds kristigs mahzitajs no nabbaga Enlenderu semmes stuhra, Kahlis pawahrdâ, 1802trâ gaddâ gahje us Londones pilfatu, tur paligu mefleht, ka winsch saweem laudim warretu Bihbeles apgahdabt. Tur winsch satikke ar kristigeem draungeem, kam Deewa wahrda truhfums arridsan sirdi fahpeja un schee nodohmaja fabeedrotees un darbotees, ka ne ween

pa farwu semmi, bet arridsan pa zittahm pasausales mallahm swehtus rakstus warretu laudim apgahdabt par wisslehtaku malfu un nabbadstineem ittin par welti. Tâ 7tâ Merza deenâ 1804 eezehle Enlenderu Bihbeles beedribu un scho padohmu, kas ta Runga wahrdâ un Pinnam par gohdu un patifschanu bij usnemts, Winsch patstif spehzigi swehtijis un paschfihris, ka Bihbeles beedriba bribnischfigus darbus pa scheem 40 gaddeem irr isdarrijufti. Winnai drihs raddahs paligu beedribas un taggad pa Enlenderu walssti ween tahdu beedribu irr 3333, winna sawus beedrus subrija apkahrt pa kristigahm semmehm, wissur skubbinahht, ka Bihbeles beedribas eezehle, kam Enlenderi labprahht un baggati ar naudu palihdseja. Jo Enlenderi paschi no kristigu lauschu dahwanahm pa scheem 40 gaddeem irr salastijuschi kahdus 18 millionus un 750 tuhkfostschus sudraba rubbulus, 1842trâ gaddâ ween wairak ka 540,000 rubl. Ar scho baggatu pohdu tad winni arridian ustizzigi prezejuschees un baggatus augtus atnessuschti. Jo Enlenderu leela Bihbeles beedriba wairak ka 15 millionus swehtu gramatu irr islaidusi pa wissu pasauli, un bes tam wehl 62 beedribahm zittas walsstis palihdsibu derwusi, ka zaur tahm arridsan kahdi 10 millioni Bihbeku lauschu rohkâs warreja tift. Updohmajeet-kahds pulks tas irr, 25 millioni swehtu rakstu! Weens millions irr tuhkfostsch reis tuhkfostschti, kojaw mehâ prahâ ne warram sanemt. Ja wissas tahs swehtas gramatas tif leelas ween buhtu kâ muhsu pussbihbeles, tad tahs knappi warretu sablihweht tahdâ schkuhni, kas buhtu 100 affis garsch, 20 affis plats, un 3 affis augtis, un kad stahwu noliktu zittu zittai blakkam garrzellmallu, tad tohs 25 millionus gramatu tif warretu isstahdiht pa 166 juhdschm. Un zif daschadahm tautahm, zif sawadâs wallodâs, ar zif swescheem un raibeem raksteem schahs Deewa wahrdu gramatas drikkeja! Jaw 1829tâ gaddâ no Enlenderu beedribas un ar winnas paligu swehti raksti bij apgahdati us 145 wallodahm, un staro schahm bij 62 tabdas, kam Bihbele papreefch wehl ne mas ne bij driffeta; un 36 wallodâs, us kô Deewa wahrdi pirmu

reis no jauna bij japabrtulko, bet to wissu schihs beedribas warreja isgahdabt zaur ta Garra spehku, kas jaw pirindos waffaras swehtkods teem Apustulcem dewe isrunnaht ar zittahm mehlehlm un kas taggod isdarrija, ka dauds wairaf tautas ne ka Parteri, Mederi, Glamiteri, nn zif tur Jerusalemē tanni deenā bij kohpā (Apust. darb. 2trānod.) dsirdeja ar sawahm paschahm mehlehlm Deewa leelus darbus runnajam. Jo Bihbeles beedribas arridsan par leelu paligu bija tahm fristigahm beedribahm, kas isfuhra tohs Missio-narus jeb jaunus Apustulus, tablahm paganu tautahm to preezas wahrdu sluddinaht un tohs, kas tumfiba un nahwes ehna fchsch, pee Kristus tizzibas atgreest. No 34 leelahm missiones beedriahm israiditi taggad 3180 tahdi jami Apustuli stary wiffadeem paganeem darbojabs, un fewim jaw labdus 1500 darba beedrus irr ismahjiuschees no paganeem, kas fristigu tizzibu peenehmuschi, bet gandrihs wiffahm tabm tautahm, kam schi gaisma aust, no Bihbeles beedribahm swehti raksti paschu walloda irr istaistiti, ka ir tee laudis no preezas mahzitaju un Apustulu grahamatahm warr sazzibt: Neggi schee wissi kas runna, irr Gilileeri, ka tad mehs tohs dsirdam ifkatrs sawa walloda, kurrā mehs effam diimmuschi? (Apust. darb. 2, 7. 8.) Pateesi Bihbeles beedribas irr spehzigas eefich ta Runga im eefsch tahs warras wianna spehka un no wiannu jaukas preekschsimmes itt branqi warr atfibt. ko eefsch Kristus Jesus ta tizziva cespchj, kas zaur miblest bu spehzigā irr.

Ko See nel-Amerikas, Spranzuschu, Eweedru, Wahzsemmes un wehl zittas leelas Bihbeles beedribas irr strahdajuschas sawas semmes un zittas pifaules mallas, to wissu jums ne warru iststabit, bet ka muhsu pussē ta Deewa gaisma zaur Bihbeles beedriwahm jo skaidri atspitdejusi, tas mums wehl wehrā jalcek. ....

Bet Ewangeliuma tizzigi, kas to ween tizz un mahza un klausa, kas Deewa skaidrōs wahrōds stahw rakstirs, tee labprahht weoletohs, ka wissa pasauke pehz Jesus pawehleschanas mekle-tu rakstōs un no teem dabbutu to muhschigu dsibwoschanu. Tahdeht Enlenderu beedri, ka

pa dauds mallahm, arridsan pee mums atsub-tija kahdu mahzitaju, kas brauze pa muhsu leelakeem pilsateem un lihds Pehterburgu, usstubbina-dams, lai Bihbeles beedribas ezejloht. Paschā Pruhfchu laika muhsu nelaika Keis-ers Aleksanders — lai Deews meelo Winna dwehfeli! — wehleja leelu Kreewu semmes Bihbeles beedribu ezejst, un pats par beedri paliffe, pirmu reisi 25,000 un pehz ifgaddus 10,000 rubl. papihra naudas dohdams un wehl zittadi dauds labbumā tai beedribai darridams. Drihs pa zittahm Kreewu walstibas weetahm paligu beedribas zehlets, wiswairaf fur Lutera tizzigi dsibwo un ar Enlenderu palihdsibu, kas preeksch Latweeschu un Jagaunu Bihbelehlm ween lihds 80,000 sudr. rubl. irr schinkojuschi, 27 wallodās Deewa rakstus drifkeja preeksch daschabahm tautahm leelā Kreewu semmē, un 13 gaddōs pawiffam 861 tuhstoschas un fimts swehtas grahamatas istaistija. ....

Tā 1831mā gaoda Pehterburgā no jauna zehlehs Bihbeles beedriba preeksch Lutera draudsehm Kreewu walsti un ap-pasch winnas taggad stahw 16 leelakas beedri-bas Nihgā, Lehrpatē, Nehwelē, Jelgawā un wehl zittu guberniu pilfatōs, kam katrai pa sem-mehm atkal sawas masakas paligu beedribas irr, un wiffas kohpā darbojabs, ka katrā mah-jā un buhdinā, fur Lutera tizzigi miht, arri tee Deewa wahrdi buhtu atrohnami, us ko Luters muhsu tizzibu dibbinajis un us ko katrai dwehse-lei sawu pestischanu buhs ustaistht. Lihds pehr-neem waffaras swehtkeem ar Deewa paligu jaw 132 tuhstoschas un 464 swehtas grahamatas stary muhsu tizzibas beedreem bij isgahju-schas un 143schā gaddā ween Nihgas beedriba irr islaidusi 4791, Lehrpates 2896, Nehweles 1825 un Abrensburgas Sahmu semmē 1761, bet Kursemmes beedriba tif 1217 swehtas grahamatas. (Turpiitmak wairaf.)

Teefas sluddinaschanas.

Us pawehleschanu tahs Zeiserifkas Majesteetes, ta Patwaldineeka wiffas Kreewu Walsis ic. ic. ic., tohp no Suhres pagasta teefas wissi un jebkurri par-

radu deweji un mantineeki ta nomirruscha Subres
 Wezzmuischas = Seetina sainneeka Zulkum Wittenberg
 un winna nomirruschas seewas pirmas laulibas,
 Khrsta Wittenberg, usaizinati, diwu mehneschu stapa
 no appaktschrafftas deenas un wiffwehlaht libds 11tu
 Mei f. g., kas par to weenigu un ieslehgshanas termi-
 nu noliks, ar sawahm prassishanahm un winnu pee-
 rahdischanahm pee schibs pagasta teefas peeteiktees;
 kas sawas prassishanas nolikta laika ne buhs uedewu-
 schi, tohs ar mubschigu kluffuzeeschanu strahpehs.
 To buhs wehra list! Suhres pagasta teefa, tanni
 gta Merz 1846. 2

(L. S.) ††† Jehlab Walter, pag. wezzakajs.
 (Nr. 28.) E. Hagenfeld, teefas fribweris.

No Wezz-Mohles pagasta teefas tohp wiffi tee,
 kam kahdas taisnas parradu prassishanas buhtu pee
 ta lihdschinniga Wezz-Mohles sainneeka Leel-Rihu
 Zabna Krumin, par ka mantu inventariuma-truh-
 kuma ka arrisfan muischas un magasibnes = parradu
 deht konkurse spreesta, usaizinati, libds 2tru Mei f. g.,
 kas par to weenigu un ieslehgshanas = terminu noliks,
 pee schibs teefas peeteiktees, un sawus parradus us-
 doht, jo wehlaht neweenu wairs ne klausibs. Wezz-
 Mohles pagasta teefa, tai 2tra Merz 1846. 1

(L. S.) ††† Martia Erdmann, pag. wezzakajs.
 (Nr. 26.) Roesner, teefas fribweris.

No Brambergu muischos pagasta teefas tohp wiffi
 parradu deweji ta lihdschinniga Salkas muischas mah-
 zitaja muischas Pauku Pimpuru mahju sainneeka
 Kristap Rosenfeld, uedizinati, wiffwehlaht libds 25tu
 Mei f. g. ar sawahm prassishanahm un winnu pee-
 rahdischanahm schaitan peeteiktees, to buhs wehra
 list! Wehtras muischa, tai 29ta Merz 1846. 1

(Nr. 106.) Klerberg, peeschdetajs.
 Kunsien, teefas fribweris.

Us pawehleschanu tahs Reiseriffas Majesteetes,
 ta Patwoldineeka wiffas Kreemu walts ic. ic. ic.,
 tohp no Kalnamuischas pagasta teefas wiffi tee, kam
 kahdas taisnas prassishanas buhtu pee ta Pelswedu
 sainneeka Janne Belwert, un ta Birnaudu sainneeka
 Janne Steezin, kas sawas mahjas trubkuma deht
 atdewuschi, un par ka mantahn konkurse spreesta,
 usaizinati, wiffwehlaht libds 23schu Mei 1846 pee
 schibs pagasta teefas peeteiktees, jo wehlaht neweenu
 wairs ne klausibs. 3

(Nr. 53.) ††† Dahwe Tihkusch, pag. wezzakajs.
 Hasselholz, teefas fribweris.

Zitta fluddinaschana.

Labbi dibgdamas linnsehlas preesch sefshanas
 warr dabduht Jelgawa, Stoljera namnia, pee Annas-
 wahrteem pee 3

H. C. Konopka.

Maudas, labbibas un prezzu tirgus us plazzi. Rihga, tanni gta April 1846.

	Sudraba			Sudraba	
	Rb.	Kv.		Rb.	Kv.
I jauns dahlderis . . . . . geldeja	1	33	I pohds kanepe . . . . . tappe maksahs ar	1	—
I puhrs rudju . . . . . tappe maksahs ar	2	—	I — linnu labkafas surtes	1	80
I — kweeschu . . . . . — —	3	25	I — — siktakas surtes	1	60
I — meeschu . . . . . — —	1	50	I — tabaka . . . . . — —	—	75
I — meeschu = putrainu . . . . . — —	2	25	I — dselses . . . . . — —	—	80
I — ausu . . . . . — —	1	25	I — sweesta . . . . . — —	3	30
I — kweeschu = miltu . . . . . — —	3	75	I muzza silku, preeschu muzza	7	—
I — bibdeletu rudju = miltu . . . . . — —	2	60	I — — wibkschuu muzza	7	25
I — rupju rudju = miltu . . . . . — —	2	10	I — farkanas jahls . . . . . — —	7	—
I — sirnu . . . . . — —	2	50	I — rupjas leddainas jahls	6	—
I — linnu = sehlkas . . . . . — —	3	50	I — rupjas baltras jahls	4	50
I — kanepe = sehlkas . . . . . — —	2	20	I — smalkas jahls . . . . . — —	4	30
I — timmeu . . . . . — —	5	—			

W r i h w d r i e k e h t.

No juhrmallas gubernementu augstas waldischanas puffes: Waldischanas = rahs U. Beitler.